

TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI: 100 SORU VE CEVAP KAPSAMLI ÇALIŞMA SETİ
I. BÖLÜM: ÜNİTE I - TÜRK HALKLARINDA COĞRAFİ ANLAYIŞIN OLUŞUMU (45 SORU)
1. TÜRK ADI, ATA YURDU VE KOZMOLOJİ

Soru 1: Bilim dünyasında "Türk" adının genel kabul görmüş anlamı nedir?

Cevap: Pek çok bilim insanının araştırmasına göre "Türk" adı, kanun ve nizam sahibi anlamına gelen "törelî" sözcüğü ile ilişkilendirilmektedir.

Soru 2: Çin kaynaklarında MS IV. yüzyılda Türk halklarını tanımlamak için kullanılan genel ad ve bu adın anlamı nedir?

Cevap: Çin kaynaklarında bu dönemde Türk halkları için "kağrı" veya "kağrı ile göç edenler" anlamına gelen "Te-le" genel adı kullanılmıştır.

Soru 3: "Türk" adının birleştirici bir isim olarak ilk kez geçtiği tarihi kaynaklar hangileridir?

Cevap: "Türk" adı ilk defa erken dönem Orta Çağ'a ait Çin kaynaklarında geçmiştir. VII. ve VIII. yüzyıllardan itibaren ise Tibet, Bizans, Hint, İran ve Arap kaynaklarında bu isme rastlanmaktadır.

Soru 4: Eski Türklerin ana vatanı kabul edilen "Ata Yurdu" coğrafi olarak hangi sınırları kapsamaktadır?

Cevap: Eski Türklerin ata yurdu Orta Asya ve onun sınır bölgeleridir. Bu geniş coğrafya; Güney ve Doğu Sibirya, Moğolistan, Tanrı Dağları, Yedisu, İdil ve Yayık havzaları ile Hazar Denizi çevresini içine alır.

Soru 5: Eski Türk evren algısına göre dikey düzlemde dünya hangi katmanlardan oluşmaktadır?

Cevap: Eski Türk kozmolojisine göre evren dikey olarak üç kattan oluşur: üstte "gök", ortada "yer üstü" ve altta "yer altı" katmanları bulunur.

Soru 6: Eski Türk kozmolojisinde dikey katmanlar arasındaki bağı temsil eden merkezi sembol nedir?

Cevap: Evrenin merkezini ve bu üç katman arasındaki bağlantıyı temsil eden sembol "Evren Ağacı" veya "Yaşam Ağacı"dır.

Soru 7: Eski Türklerin yatay düzlemdeki dört ana yönü adlandırma mantığı nasıldır?

Cevap: Türklerde yönler güneşin doğuşuna göre belirlenir. Doğu "ön köşe/ileri yön", batı "arka köşe/geri yön", güney "sağ köşe" ve kuzey "sol köşe" olarak adlandırılmıştır.

Soru 8: "Demirkazık" terimi eski Türklerde neyi ifade eder ve coğrafi yön bulmadaki önemi nedir?

Cevap: Demirkazık, Kutup Yıldızı'na verilen isimdir. Gökyüzünde sabit durması ve tüm gök kubbenin onun etrafında dönmesi nedeniyle, göçebeler tarafından kervan yollarında ve denizlerde yön tayin etmek için temel referans noktası olarak kullanılmıştır.

Soru 9: Eski Türk astral mitlerinde "Yitiken" takımyıldızı neye benzetilirdi?

Cevap: Yitiken (Büyükayı) takımyıldızı, yedi kurdun çektiği bir arabaya benzetilirdi. Bu yıldızların Demirkazık etrafında dönerek mevsimleri oluşturduğuna inanılırdı.

Soru 10: Eski Türk kozmolojisinde "Mavi gökyüzü" nasıl bir metaforla tanımlanmıştır?

Cevap: Eski Türk yazıtlarında mavi gökyüzü, üzerinde her gün güneş ve ayın doğduğu, dünya üzerindeki koruyucu bir "çatı" olarak tasvir edilmiştir.

Soru 11: Eski Türklerde renklerin yönler ve mevsimlerle ilişkisi nasıldır? Mavi renk neyi temsil eder?

Cevap: Renkler coğrafi yönleri simgeler. Mavi (gök) renk doğu yönünü ve ilkbahar mevsimini temsil ederken, aynı zamanda yaşam veren havayı ve rüzgârı simgeler.

Soru 12: Eski Türklerde siyah (kara) ve beyaz (ak) renkler hangi yönleri ve doğal unsurları simgeler?

Cevap: Siyah renk batı yönünü ve suyu temsil ederken; beyaz renk kuzey yönünü, kış mevsimini ve maneviyatı simgeler. Sarı renk ise güneyi ve ateşi temsil eder.

Soru 13: 12 Hayvanlı Türk Takvimi'ne göre hava durumu tahminleri nasıl yapılırdı?

Cevap: Tahminler o yıla adını veren hayvanın özelliklerine göre yapılırdı. Örneğin "Köpek" yılında havanın çok sert ve soğuk geçeceği öngörülürdü.

Soru 14: 12 Hayvanlı Türk Takvimi'nin idari ve bilimsel özellikleri nelerdir?

Cevap: Bu takvim, güneş yılı esasına dayalı olup zamanı on iki aya böler. VI. yüzyıldan itibaren Türk kağanlıklarında resmi ve idari işlerin yürütülmesinde kullanılan "resmi takvim" statüsündedir.

Soru 15: Eski Türk mitolojisinde evrenin yaratılışında Tanrı'nın dünyayı sabitlemek için kullandığı eksen nedir?

Cevap: Tanrı'nın göğü ve yeri tutturduğu altın kazık, dünya eksenini kabul edilen Kutup Yıldızı'dır (Demirkazık).

2. COĞRAFİ TERİMLER VE YER ADLARI - TOPONİMİ

Soru 16: Toponimi biliminin coğrafya ve tarih araştırmalarındaki rolü nedir?

Cevap: Toponimi (yer adı bilimi), yer adlarının kökenini ve anlamını inceleyerek bir bölgenin tarihsel-coğrafi geçmişine, orada yaşayan halkların göç yollarına ve kültürel izlerine dair belge niteliğinde bilgiler sunar.

Soru 17: Eski Türkçede "kent" veya "şehir" anlamında kullanılan en eski coğrafi terim hangisidir?

Cevap: Türk dillerindeki en eski yerleşim terimlerinden biri "balık" sözcüğüdür. Ordu-Balık, Beş-Balık ve Bay-Balık gibi şehir adları bunun en önemli örnekleridir.

Soru 18: Erken Orta Çağ'da yaygınlaşan "-kand" veya "-kent" ekinin kökeni ve anlamı nedir?

Cevap: Soğdca kökenli olan bu ek "şehir" veya "yerleşim yeri" anlamına gelir. Kâşgarlı Mahmud, XI. yüzyılda bu sözcüğün Türkçede tamamen yerleştiğini belirtmiştir (Örneğin: Taşkand/Taşkent).

Soru 19: "Kurgan" terimi eski Türk yerleşme coğrafyasında hangi anlama gelmektedir?

Cevap: Kurgan terimi "kale", "takviye edilmiş yer" veya "korunaklı yerleşim" anlamlarında kullanılmıştır. Günümüzde bu ismi taşıyan pek çok şehir (Kurgan, Taldıkorgan vb.) mevcuttur.

Soru 20: Türk toponiminde "Kışlag" terimi neyi ifade eder?

Cevap: Kışlag, "kışın barınılan yer" anlamına gelen Türkçe kökenli bir terimdir. Günümüzde Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan'da "kışlak" veya "kıştak" biçiminde yer adlarında yaşamaktadır.

Soru 21: Etnotoponim nedir? Türk dünyasından üç örnek veriniz.

Cevap: Bir yerin adının orada yaşayan boy veya kavim adından gelmesidir. Kaynaklarda geçen Deşt-i Kıpçak (Kıpçak Bozkırı), Çigilkent ve Argu bu tür yer adlarına örnektir.

Soru 22: Türk yurdu olarak kayıtlara geçen en eski coğrafi isim hangisidir?

Cevap: Türk yurdu olarak bilinen en eski ad "Turan"dır. Bu terim, eski İran kaynaklarında göçebe ve yarı göçebe Orta Asya halklarını tanımlayan "Tur" sözcüğünden türemiştir.

Soru 23: "Türkiye" ismi tarihsel süreçte hangi bölgeler için kullanılmıştır?

Cevap: Bu isim IX-X. yüzyıllarda Volga'dan Doğu Avrupa'ya (Macaristan) kadar uzanan bölge için kullanılmış, XI. yüzyıldan itibaren ise Türklerin yoğun yerleşimiyle birlikte Anadolu'yu tanımlayan bir terim olmuştur.

Soru 24: Eski Türkçede "Yinçü Ögüz" olarak adlandırılan nehir günümüzde hangisidir ve "ögüz" terimi neyi karşılar?

Cevap: "Ögüz" büyük ırmakları ifade eder. Eski Türklerin "İnci Irmağı" anlamına gelen "Yinçü Ögüz" dedikleri nehir günümüzdeki Sırderya'dır.

Soru 25: İdil (Volga) Nehri'nin Türk dillerindeki farklı söyleniş biçimleri nelerdir?

Cevap: Bu nehir Kazak ve Nogaylarda "Yedil", Çuvaşlarda "Atal", Tatar ve Başkurtlarda ise "İdel" olarak adlandırılmaktadır.

Soru 26: Aral Denizi'nin tarihsel süreçte kullanılan farklı isimleri nelerdir?

Cevap: Avesta'da "Vorukaşa Denizi", Çin kaynaklarında "Jen-hay" (tuzlu göl) ve Rus vakayinamelerinde "Mavi Deniz" olarak adlandırılmıştır.

Soru 27: IX. yüzyıl kaynaklarında geçen "Aral" isminin o dönemdeki kelime anlamı nedir?

Cevap: "Aral" ismi o dönemdeki kaynaklarda coğrafi bir terim olarak "ada" anlamında kullanılmıştır.

Soru 28: Oronim nedir? Türk coğrafyasından temel bir örnek veriniz.

Cevap: Oronim, dağ ve çöllere verilen isimdir. Türklerin Hun döneminden beri "tanrısal" kabul ederek kullandıkları "Tanrı-Tağ" (Tanrı Dağları) en önemli oronim örneğidir.

Soru 29: Eski Türklerde "Art" terimi hangi coğrafi özelliği ifade eder ve ekonomik önemi nedir?

Cevap: "Art" terimi "dağ geçidi" veya "dağ sırtı" (Örneğin: Torug-Art) anlamına gelir. Bu geçitler, göçebe Türklerin mevsimlik migrasyon (göç) yolları ve kervan güzergâhları için hayati önem taşımaktadır.

Soru 30: "Say" ve "Bulak" terimleri Türk yer adlarında neyi temsil eder?

Cevap: "Say" taşlı yer veya kurumuş nehir yatağını; "Bulak" ise pınar, kaynak veya memba anlamındaki su çıkış noktalarını temsil eder.

3. TARİHSEL KAYNAKLAR, İPEK YOLU VE KUTLU MEKÂNLAR

Soru 31: Kâşgarlı Mahmud'un "Dîvânu Lugât'it-Türk" eserindeki haritanın devrimsel niteliği nedir?

Cevap: Bu harita tarihteki ilk Türk dünyası haritasıdır. Haritanın merkezine Türk dünyasının "kalbi" olarak kabul edilen Balasagun şehri ve Yedisu bölgesinin yerleştirilmesi, dönemin Türk merkezli coğrafya algısını göstermesi bakımından devrimseldir.

Soru 32: El-Birûnî'nin Aral Denizi ve çevresi üzerine yaptığı coğrafi çalışmalar nelerdir?

Cevap: Birûnî, Aral Denizi'ni ayrıntılı şekilde tarif etmiş ve Amuderya nehrinin tarihsel süreçte değişen eski yatakları hakkında bilimsel veriler sunmuştur.

Soru 33: Meraga Rasathanesi'nin bilim tarihindeki yeri nedir?

Cevap: Nasîrüddin Tûsî tarafından 1259 yılında kurulan bu rasathane, 400 bin kitaplık kütüphanesiyle döneminin en büyük astronomi ve coğrafya merkezi olmuş, dünyanın dönüşü üzerine çalışmalar yapılmıştır.

Soru 34: Uluğ Bey'in "Zeyci Cedit Sultanı" adlı eserinin coğrafya bilimine katkısı nedir?

Cevap: Eser, dünyadaki 256 şehrin hassas coğrafi koordinat bilgilerini ve binin üzerinde yıldızın konumunu içeren kapsamlı bir katalog sunmaktadır.

Soru 35: Evliya Çelebi'nin "Seyahatname"si XVII. yüzyıl coğrafyası hakkında ne tür bilgiler sunar?

Cevap: Osmanlı coğrafyasındaki halkların etnik yapısını, şehir planlarını, zanaat dallarını ve tarımsal faaliyetleri (Örneğin Nahçıvan'ın pamuğu ve üzümü) tasvir eden en zengin gezi kaynağıdır.

Soru 36: Batılı bilim insanlarından Alexander von Humboldt'un Türk dünyası araştırmalarındaki yeri nedir?

Cevap: Humboldt, 1829 yılında Ural ve Altay dağlarını inceleyerek Hazar Denizi'ne seyahat etmiş; bölgenin jeolojik yapısını ve iklimini "Asie Centrale" (Orta Asya) adlı eserinde bilimsel temellere oturtmuştur.

Soru 37: Büyük İpek Yolu'nun Asya'daki başlangıç noktası ve Türk dünyasındaki ana işlevi nedir?

Cevap: Çin'in Şian şehri yakınlarından başlar. Türk devletleri bu yolun güvenliğini sağlayarak, kervansaraylar inşa ederek ve şehirleri canlandırarak Doğu ile Batı arasında sadece bir ticaret değil, aynı zamanda bir kültür köprüsü kurmuşlardır.

Soru 38: İpek Yolu güzergâhında "Altın Köprü" olarak nitelendirilen stratejik merkez neresidir?

Cevap: İstanbul, Asya ile Avrupa'yı birleştiren benzersiz konumuyla İpek Yolu'nun en stratejik ticaret merkezi ve "altın köprüsü" olarak kabul edilmiştir.

Soru 39: "Kutlu Coğrafya" (Iduk Yer) kavramı neyi simgeler?

Cevap: Bir halkın ortak hafızasında derin izler bırakan, kutsal kabul edilen manevi değerlerin ve tarihi olayların sembolleştiği mekânlar bütünü simgeler.

Soru 40: "Ötüken" in Türk siyasi tarihindeki kutlu konumu nedir?

Cevap: Eski Türklerce "Ataların ülkesi" ve siyasi yönetim merkezi kabul edilen Ötüken; ideal yaşamın, huzurun ve devlet otoritesinin merkezi olarak görülmüştür.

Soru 41: Ergenekon efsanesinin coğrafi izleri günümüzde nerede aranmaktadır?

Cevap: Yapılan araştırmalar, destandaki tasvirlerle ve elde edilen arkeolojik bulgulara (kılıç, ud vb.) dayanarak bu bölgenin Doğu Kazakistan'daki Karakaba Ovası olabileceğine işaret etmektedir.

Soru 42: "Jeruyık" kavramının felsefi kökeni ve Altın Orda dönemiyle ilişkisi nedir?

Cevap: Jeruyık, bolluk ve mutluluk dolu efsanevi mekânı ifade eder. Bu kavram, tarihsel olarak Deşt-i Kıpçak göçebelerinin güçlü Altın Orda dönemindeki refah ve ihtişama duydukları özleminden doğmuştur.

Soru 43: Türkistan (Yesi) şehrinin manevi bir "kutlu merkez" haline gelmesinin nedeni nedir?

Cevap: XII. yüzyılda burada yaşamış olan Hoca Ahmed Yesevi'nin manevi etkisi ve Emir Timur tarafından onun adına yaptırılan büyük türbenin varlığı, şehri Türk dünyasının manevi kalbi yapmıştır.

Soru 44: Semerkant isminin etimolojik anlamı nedir?

Cevap: Semerkant'ın "zengin/besili yerleşim yeri" anlamına gelen "Semiz Kent" teriminden türediği; Çin kaynaklarında da "Si-mi-se-kan" olarak geçtiği kabul edilir.

Soru 45: Azerbaycan'da UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan "Vadiler Bölgesi" neresidir?

Cevap: Bakü yakınlarında bulunan, 6 binden fazla kaya resmine (petroglif) ev sahipliği yapan Gobustan Milli Parkı'dır.

II. BÖLÜM: ÜNİTE II - TÜRK DÜNYASININ COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ (55 SORU)

1. GENEL COĞRAFİ GÖRÜNÜM VE DOĞAL KAYNAKLAR

1.

Soru 46: Günümüzde bağımsız statüde olan Türk devletleri hangileridir?

Cevap: Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'dır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile birlikte).

Soru 47: Türk dünyasının toplam yüz ölçümü yaklaşık olarak ne kadardır?

Cevap: Türk devletleri ve özerk bölgeleri yaklaşık 12 milyon km²'lik bir alanı kaplamaktadır.

Soru 48: Türk dünyasındaki en alçak coğrafi nokta neresidir?

Cevap: Kazakistan'ın Mangıstau Yarımadası'nda bulunan, deniz seviyesinden 132 metre aşağıda yer alan Karakiya Çukuru'dur.

Soru 49: Türk dünyasının en yüksek noktası ve bulunduğu dağ sistemi hangisidir?

Cevap: Tanrı Dağları sisteminde yer alan 7.439 metre yüksekliğindeki Ceniş Zirvesi'dir.

Soru 50: Hazar Denizi'ndeki ekolojik dengenin bozulmasına neden olan temel kirlenici madde nedir?

Cevap: Sanayi atıkları ve arıtılmamış sularla birlikte, özellikle petrol üretimi sırasında sızan petrol ve türevleridir.

Soru 51: Aral Denizi'nin kurummasının temel nedeni nedir?

Cevap: Denizi besleyen iki büyük nehir olan Sırderya ve Amuderya sularının, bölgedeki tarım arazilerinin sulanması için aşırı ve düzensiz kullanılmasıdır.

Soru 52: Türk dünyasında "Avrasya'nın Soğuk Kutbu" olarak bilinen bölge neresidir?

Cevap: Saha (Yakutistan) Cumhuriyeti'ndeki, sıcaklığın -67,7 °C'ye kadar düştüğü Oymyakon Platosu'dur.

Soru 53: Türkiye'nin dünya rezervlerinde lider olduğu stratejik yeraltı kaynağı hangisidir?

Cevap: Bor mineralleridir.

Soru 54: Türk dünyasındaki enerji kaynaklarının (petrol ve gaz) yoğunlaştığı temel bölgeler nereleridir?

Cevap: Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Tataristan ve Başkurdistan bölgelerinde yoğunlaşmıştır.

2. BAĞIMSIZ TÜRK DEVLETLERİ: FİZİKİ VE BEŞERİ ANALİZ

Soru 55: Azerbaycan'ın jeopolitik konumu Türk dünyası bütünleşmesi açısından neden kritiktir?

Cevap: Türkiye'yi Hazar Denizi üzerinden diğer Türk cumhuriyetlerine bağlayan ana güzergâh üzerinde olması ve Doğu-Batı enerji koridorunun merkezinde yer alması nedeniyle kritiktir.

Soru 56: Azerbaycan'ın en büyük nehri hangisidir ve üzerinde hangi önemli tesis bulunur?

Cevap: Kura (Kür) Nehri'dir. Üzerinde büyük bir enerji kaynağı olan Mingeçevir Hidroelektrik İstasyonu ve su toplama havuzu bulunur.

Soru 57: Nahçıvan'ın Azerbaycan ve Türkiye arasındaki stratejik değeri nedir?

Cevap: Nahçıvan, Azerbaycan'ın Türkiye ile doğrudan kara sınırına (15 km) sahip olan tek bölgesidir ve iki ülke arasındaki fiziki bağı sağlar.

Soru 58: Azerbaycan ekonomisinin lokomotifi olan sanayi dalları hangileridir?

Cevap: Petrol ve doğal gaz üretimi ile bunların işlenmesine dayalı petrokimya endüstrisidir.

Soru 59: Azerbaycan'ın başkenti Bakü'nün uluslararası kurumlar açısından önemi nedir?

Cevap: Bakü; TürkPA (Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi) ve Türk Kültür ve Mirası Vakfı gibi teşkilatların merkezidir.

Soru 60: Azerbaycan'da 1139 yılındaki bir deprem sonucu oluşan doğal güzellik hangisidir?

Cevap: Kafkasların en güzel ve derin göllerinden biri kabul edilen Gökgöl'dür.

Soru 61: Kazakistan'ın yüz ölçümü bakımından dünyadaki yeri ve Rusya ile olan sınır özelliği nedir?

Cevap: Dünyanın en büyük ülkelerinden biridir. Rusya ile paylaştığı 7.591 km'lik kara sınırı, dünyanın en uzun kesintisiz kara sınırır.

Soru 62: Kazakistan'ın başkenti Astana'nın eski adları nelerdir?

Cevap: Akmolinsk, Tselinograd, Akmola ve Nur-Sultan'dır.

Soru 63: Kazakistan'ın maden çeşitliliği ve dünya sıralamasındaki yeri nedir?

Cevap: Tungsten ve çinko rezervlerinde dünyada birinci, gümüş ve kurşunda ikinci, bakırda ise dördüncü sıradadır.

Soru 64: Kazakistan'ın eski başkenti ve en büyük bilim-kültür merkezi neresidir?

Cevap: İle Alatav dağlarının eteğinde yer alan Almatı şehridir.

Soru 65: Kazakistan'daki tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde öne çıkan ürünler nelerdir?

Cevap: Tahıl (özellikle buğday) üretimi ile geleneksel hayvancılık ürünleri olan kıymız (kısırak sütü) ve şubat (deve sütü) üretimidir.

Soru 66: Kazakistan'daki en yüksek zirve ve yüksekliği nedir?

Cevap: Tanrı Dağları sisteminde yer alan 6.995 metre yüksekliğindeki Han Tengri zirvesidir.

Soru 67: Kırgızistan'ın yer şekillerinin genel karakteristiği nedir?

Cevap: Topraklarının %90'ı deniz seviyesinden 1.500 metre yukarıda olan, Tanrı Dağları ve Pamir-Alay sistemleriyle kaplı tamamen dağlık bir ülkedir.

Soru 68: "Kırgızistan'ın İncisi" olarak bilinen gölün özellikleri nelerdir?

Cevap: Issık Göl'dür. Tektonik bir havzada yer alan dünyanın en derin göllerinden biridir ve kışın donmamasıyla bilinir.

Soru 69: Kırgızistan'da hayvancılığın en yüksek dağlık alanlardaki özgün türü hangisidir?

Cevap: Yüksek rakımlı meralarda yetiştirilen ve en dik yamaçlarda otlayabilen "Yak" (Tibet öküzü) hayvanıdır.

Soru 70: Kırgızistan ekonomisinde "Kumtor" yatağının önemi nedir?

Cevap: Dünyanın en büyük altın yataklarından biridir ve ülke ekonomisine büyük katkı sağlar.

Soru 71: Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'in tarihsel kökeni nedir?

Cevap: 1825 yılında inşa edilen ve kervan yollarını koruyan Pişpek Kalesi temelinde gelişmiştir.

Soru 72: Kırgızistan'ın güneyinde yer alan ve ikinci büyük şehri kabul edilen merkez neresidir?

Cevap: Tarihi Fergana Vadisi'nde bulunan Oş şehridir.

Soru 73: Türkiye'nin jeopolitik konumunu belirleyen temel unsurlar nelerdir?

Cevap: Asya ve Avrupa'nın birleştiği noktada olması, İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması ve üç tarafının denizlerle çevrili olmasıdır.

Soru 74: Türkiye'nin en yüksek noktası ve yer şekillerinin genel uzanış yönü nedir?

Cevap: En yüksek noktası 5.165 metrelik Büyük Ağrı Dağı'dır. Dağlar genel olarak kıyıya paralel ve doğu-batı doğrultusunda uzanır.

Soru 75: Türkiye'de turizmin en gelişmiş kolu hangisidir?

Cevap: Güneşli gün sayısının fazlalığı ve uzun sahil şeridi nedeniyle "kıyı (deniz) turizmi"dir.

Soru 76: Türkiye'nin nehir sisteminde dış ticarete de önemli olan Fırat ve Dicle'nin kaynağı neresidir?

Cevap: Bu nehirler kaynağını Türkiye'nin Doğu Anadolu dağlarından alarak Güneybatı Asya'ya doğru akarlar.

Soru 77: Türkiye ekonomisinde bor mineralleri dışında öne çıkan sanayi dalları nelerdir?

Cevap: Otomotiv, tekstil, gıda, makine, petrokimya ve inşaat malzemeleri sanayisidir.

Soru 78: Türkiye'nin başkenti Ankara'nın idari ve kültürel simgesi olan yapı hangisidir?

Cevap: Mustafa Kemal Atatürk'ün ebedi istirahatgâhı olan Anıtkabir'dir.

Soru 79: Türkmenistan topraklarının büyük kısmını kaplayan çöl hangisidir?

Cevap: Toprakların %80'ini kaplayan ve zengin enerji kaynaklarını barındıran Karakum Çölü'dür.

Soru 80: Türkmenistan'ın en önemli ihrac kaynağı ve ihrac güzergâhı nedir?

Cevap: Doğal gazdır. Gazını "Orta Asya-Merkez" boru hattı üzerinden dünya pazarlarına sunar.

Soru 81: Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ın coğrafi yerleşimi nasıldır?

Cevap: Kopet Dağları'nın eteğinde, vahalar bölgesinde kurulmuş modern bir siyasi ve idari merkezdir.

Soru 82: Türkmenistan'da dünyaca ünlü geleneksel hayvancılık türü ve el sanatı nedir?

Cevap: Ahal-Teke atı yetiştiriciliği ve dünyaca meşhur Türkmen halı dokumacılığıdır.

Soru 83: Türkmenistan'daki nehirlerin genel karakteristiği nedir?

Cevap: Çoğu ülke dışından doğar ve kapalı havza özelliğindedir; en büyük hayat kaynağı Amuderya nehridir.

Soru 84: Türkmenistan'da petrokimya sanayisinin merkezi olan liman şehri hangisidir?

Cevap: Hazar Denizi kıyısında bulunan Türkmenbaşı şehridir.

Soru 85: Özbekistan'da bulunan özerk cumhuriyetin adı nedir?

Cevap: Karakalpakistan Cumhuriyeti'dir.

Soru 86: Özbekistan'ın en büyük tarımsal ürünü ve "beyaz altın" olarak bilinen bitki hangisidir?

Cevap: Pamuktur. Özbekistan pamuk üretimi ve işlenmesinde dünya çapında öneme sahiptir.

Soru 87: Özbekistan'ın başkenti Taşkent'in ekonomik rolü nedir?

Cevap: Orta Asya'nın en büyük sanayi ve ticaret merkezlerinden biridir; özellikle makine yapımı gelişmiştir.

Soru 88: Özbekistan'daki tarihi Buhara şehrinde bulunan meşhur Karahanlı eseri hangisidir?

Cevap: XII. yüzyıldan kalma görkemli yapısıyla Kalon Minaresi'dir.

Soru 89: Semerkant şehrinin tarihi ve mimari açıdan önemi nedir?

Cevap: Timur İmparatorluğu'na başkentlik yapmış, İpek Yolu'nun merkezi olmuş, Registan Meydanı ve Uluğ Bey Rasathanesi gibi eserlerle bilimin merkezi haline gelmiştir.

Soru 90: Özbekistan'daki tarihi ticaret ve mola noktalarından olan Karahanlılar döneminde başkentlik yapmış şehir hangisidir?

Cevap: Fergana Vadisi'nde yer alan, bünyesinde üç Karahanlı türbesi ve minare bulunduran Özgön (Üzgend) şehridir.

3.ÖZERK TÜRK CUMHURİYETLERİ VE ENTEGRASYON KURULUŞLARI

2.

Soru 91: Saha (Yakutistan) Cumhuriyeti'nin coğrafi konumu ve ekonomik zenginliği nedir?

Cevap: Rusya'nın kuzeydoğusunda, Sibiryta bölgesinde yer alır. Elmas, altın, demir ve kalay madenleri bakımından dünyanın en zengin bölgelerinden biridir.

Soru 92: Tataristan Cumhuriyeti'nin başkenti neresidir ve hangi bölgede yer alır?

Cevap: Başkenti Kazan'dır. Rusya Federasyonu'nun İdil-Ural bölgesinde, stratejik bir noktada yer alır.

Soru 93: Başkurdistan Cumhuriyeti'nin yer şekillerindeki belirleyici unsur nedir?

Cevap: Doğusunda Avrupa ile Asya kıtalarını birbirinden ayıran Ural Dağları'nın bulunmasıdır.

Soru 94: Gagavuz Yeri Otonomisi hangi devletin sınırları içindedir?

Cevap: Moldova Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan bir Türk özerk bölgesidir.

Soru 95: Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin coğrafi sınırlarını hangi dağlar belirler?

Cevap: Tanrı Dağları ile Altay Dağları arasında yer alır; içinde Taklamakan Çölü'nü barındırır.

Soru 96: Rusya Federasyonu içindeki Türk cumhuriyetlerinden hangileri Sibiryta coğrafyasında yer alır?

Cevap: Saha (Yakutistan), Altay, Tıva ve Hakasya cumhuriyetleridir.

Soru 97: Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) temel kuruluş amacı nedir?

Cevap: Türk dünyası ülkeleri arasında siyasi, ekonomik, ulaşırma ve kültürel alanlarda bütünleşmeyi ve iş birliğini sağlamaktır.

Soru 98: TÜRKSOY teşkilatının Türk dünyasındaki temel görevi nedir?

Cevap: Türk dünyasının ortak kültür ve sanat değerlerini araştırmak, tanıtmak ve gelecek nesillere aktarmak için kültürel faaliyetler yürütmektir.

Soru 99: Bakü-Tiflis-Kars (BTK) demiryolu hattı ve "Batı Çin-Batı Avrupa" koridorunun ortak amacı nedir?

Cevap: Tarihi İpek Yolu'nu canlandırarak Çin ve Orta Asya ile Avrupa arasında kesintisiz ve hızlı bir ulaşım ağı kurmaktır.

Soru 100: "Türk Dünyası Coğrafyası" ders kitabının hazırlanmasına öncülük eden ve merkezi Astana'da bulunan kurum hangisidir?

Cevap: Türk Devletleri Teşkilatı kararıyla kurulan ve merkezi Astana'da (Kazakistan) olan Uluslararası Türk Akademisi'dir.